

O DRŽAVOTVORNOSTI DINARSKIH HRVATA (5)

Autor uznik
Ponedjeljak, 10 Ožujak 2008
Zadnja Promjena Srijeda, 12 Ožujak 2008

O DRŽAVOTVORNOSTI DINARSKIH HRVATA (3)

Ivan Mužić

Ponedjeljak, 10 Ožujak 2008

Nakon

invazije Slavena i Avara u zemlji ostalo najmanje 85 posto starog stanovništva, a da slavenska komponenta neće biti veća od 10 do 12 posto.

Njemu

je prirodno da u ljudskom društvu, jednako kao u vojski i pasjem čoporu, predvodi samo onaj tko se ističe snagom i hrabrošću i zato doživljava parlamentarnu "demokraciju" kao ideal čovjeka mase. Dinarci su u prošlosti (posebno u inozemstvu kako je to opisano u literaturi) poznati i kao surovi ratnici među kojima ne postoji ideal srednjovjekovnog zapadnog viteza.¹¹

U mentalitetu dinarca živi i hajdučki element.¹²

Hajdučija na balkanskom prostoru poznaje već stari tračko-ilirski Balkan. Neki su pisci u srednjem vijeku smatrali našu zemlju "hajdučkim zemljama".¹³

U mnogim "junačkim" pjesmama s motivima iz prošlih, turskih stoljeća, u kojima Marko između ostalog zna zapaliti ljubavnicu namazanu smolom da mu svijetli pri večeri, osjećamo dah prapovijesnog divljaštva. Prodor tog duha očituje se u nerazmjernom prevladavanju tih "junačkih" motiva nad lirskim pjesničtvom u kontinentalnoj Dalmaciji. Fra Andrija Kačić Miošić u Razgovoru ugodnom naroda slovenskoga s oduševljenjem opisuje odsijecanje turskih glava, a mnogobrojna izdanja toga njegova djela potvrđuju da su dinarski Hrvati to "tako prihvaćali kao izraz vlastite duše. Dakako da svi gorštaci nisu hajduci.¹⁴

Dinarac je poslije pokušaja kristijaniziranja nastavio živjeti svoju iracionalnu narav doživljavajući često Dekalog kao nadstvarni ideal, kako je to vjerno opisao Mile Budak. Dvorniković zaključuje kako se rimokatolicizam prihvatio samo u primorskim gradovima i da dinarac "ostaje borac, balkanska, ne slovensko-hrišćanska duša".¹⁵ U biti dosadna prošlost dinarca, bio on "ilir" Bato ili Hercegovac Zvonko Bušić, povijest je neustrahovane borbe za pojedinačni i narodni opstanak.¹⁶ Stoga nije slučajno da je u temeljima izgradnje sve tri hrvatske države na Balkanu najviše ugrađena borba dinarskog čovjeka.

11

- "Surove životne prilike... morale su izazvati jak i budan nagon za samoodržavanjem... U Jugoslovenu razvio se u takvim životnim prilikama tip čovjeka koji je isuviše bio i zaokupljen sam sobom. Ko sam mnogo

pati i strada, otupi i za drugoga, postaje manje osjetljiv u svojoj, ali i u tuđoj nevolji (poznata psihička crta, zapažena i na asketima). Altruistička sentimentalnost i oseajna obazrivost prema drugome ne odgovara krutom životnom stilu èoveka borca. Nije to nordska hladna bezoseajnost i nesposobnost za toplija oseajna prema drugom. Dispozicije za jaèu oseajnost izbijaju u mnogim znacima i oblicima narodnog života, èak i u izvesnim obièajima i praznovericama, narodnim pesmama, poslovicama i uzreïcama, ali stil života, naroèito u južnim patrijarhalnim krajevima, skuèio je ispoljavanje tih oseajna u neke tvrde i rudimentarne oblike. Veæ sama fiziognomija i mimika dinarca ima èesto u sebi nešto mrko, zatvoreno i nepristupaèno... U nežnosti i ganutosti takav je èovek mnogo sporiji i uzdržljiviji, iako ne mora zato da bude ‘za’” (Dvornikoviæ, Karakterologija..., nav. dj., str. 768.)

12 - Pojava hajduka ima i odgovarajuæe povijesno opravdanje. “Hajduk po pravilu nije ni u èijoj službi; on je slobodan kao vuk u gori gdeno sude ‘tice kosovice’. Dok je Primorje i Krajina razbojište uskoka, hajduk se javljao u srcu zemlje, ponajviše u planinama Bosne, Hercegovine i Srbije. Onaj koji bi se usred turske zemlje ‘odbio gori u hajduke’ ispadao bi time iz svakog zakonskog i društvenog poretka, pretvarao se u šumsku zver da po drumovima presreæe silnike i gospodare, da sveti rajine muke, pljaèka i zastrašuje Turke... U izvesnim epohama hajduk je bio idol i jedina nada porobljenog naroda. Bez ove psihièke veze ne bi puste hajduèke pesme, pune krvi i osvete stekle popularnost koju naroèito u Bosni i Hercegovini uživaju i dan današnji. Hajduèka romantika, ma kako sumorna bila njena pozadina, oduvek je imala velike draži i privlaènosti za narod koji je tavorio pod krovovima svojih èièiških koliba i uживao da hajduk bar u pesmi davi i robi njemu morskog gospodara. Bez potrebe te oduške hajduèka samohvala i fantastika ne bi naišla tolikog odjeka u narodu.” (Dvornikoviæ, Karakterologija,... nav. dj., str. 551., 553.)

13 - V. Dvornikoviæ, Hajdukovanje kao psihološka i socijalna pojava. Źandarmeriski vesnik, Sremska Kamenica, 1940., str. 8.

14 - “Veæ smo kazali kako se meðu ljudima na Kršu vide velike opreke karaktera. Naèi æeš najèestitije ljude u tome kraju, ali se naèe i mnogo zloèinaèkih karaktera. I zaèudo, kolika je razlika meðu ljudima u Kršu. Dalje sjevernije meðu hrvatskih kajkavcima ima neka izjednaèenost karaktera. Kako se èini, tamo danas prevladava tip slabijega mlitavoga karaktera. Vidi što je dobro, i priznaje da treba raditi dobro, ali se toga mlitavo drži u svagdašnjem životu. Ljudi opaka znaèaja u Kršu hvale se svojom opaèinom.” (Josip Zidariæ, Stanovnici hrvatskoga krša, nav. dj., str. 225.)

15 - Dvornikoviæ, Karakterologija..., nav. dj., str. 838. Da dinarac, ako ga se vjerski dobro pouèi, može biti praktièni kršæanin potvrđuju primjeri stotina èasnih sestara iz Dalmatinske Zagore (na primjer iz Otoka kod Sinja), koji su kršæanskim življenjem za bližnje dokazali svoju vjeru.

16 - Nedinarac kada pokušava vrijednovati dinarca koji je kao psihosomatski tip posve drugaèiji, zamišlja sebe kao glavno mjerilo vrijednosti. Tako Dinko Tomašiæ (otoèanin iz Korèule) primitivno

zaključuje da se u rodovsko-plemenskoj organizaciji "rod razvio u èetu pljaèka;a, i da je u ovoj sredini prvotna dru;tvena vrijednost bila "juna;tvo"; tj. isticanje u otimanju i u ubijanju."(Toma;ia, nav. dj., str. 68.) Dvornikoviæ navedeno mi;ljenje, oèito misleæi i na Toma;ia, komentira ovako: "Bez uživljavanja u taj unutra;nji svet vrednostnih merila, patrijarhalnog morala i patrijarhalnih etièkih ideala, nema ni razumevanja ovog tipa. Oni koji govore samo o pljaèkom ili razbojnièkom tipu kao "to to i u nas, iz vrlo providnih razloga, èine neki istorici i sociolozi iz severnih i zapadnih pokrajina Jugoslavije, nisu u;li u du;u toga tipa ni koliko povr;ni strani turisti za koje su ti ljudi ni;ta drugo nego "Hammeldiebe". Neki na;pisci grade se toliki "zapadnjaci", toliko strani tom tipu, kao da se uop;te u njegov unutra;nji svet ne mogu ni trenutno uživeti." (Dvornikoviæ, Karakterologija..., nav. dj., str. 797

O DRŽAVOTVORNOSTI DINARSKIH HRVATA (4)

Ivan Mužić

Utorak, 11 Ožujak 2008

Nakon invazije Slavena i Avara u zemlji ostalo najmanje 85 posto starog stanovništva, a da slavenska komponenta neće biti veća od 10 do 12 posto.

DRUGI DIO

Prva hrvatska država na Balkanu nastala je u brdskim krajevima (u Gackoj, Lici i Krbavi). O smještaju prvobitne balkanske Hrvatske suglasno izvješuju svi postojeći povijesni izvori.

Područje Like, Gacke i Krbave bilo je stvarno vrlo pogodno i za osvajanje hrvatske vlasti i hrvatskog imena i u današnju Slavoniju, Bosnu te primorje. Turci su svojim osvajanjima i dovlađenjem nehrvatskih Vlaha zaprijetili opstanku zatečenoj dinarskoj jezgri uslijed čega se težina hrvatskoga političkog života premjestilo na sjever. Takvo je stanje trajalo stoljećima sve do slabljenja turske vlasti.

Po naravi agresivan hrvatski dinarac od druge polovice XIX. st. postaje ponovno nositelj nacionalne samohrvatske državne ideje. Eugen Kvaternik je kao praktični katolički vjernik odbio pomoć talijanskog masonstva u uspostavi samostalne hrvatske države,

ali je zato sam protiv Austro-Ugarske monarhije podigao oružani ustanak u Lici 1871. Ante Ciliga ispravno konstatira da su Ličani do 1903. pa i do 1914. bili "avangarda radikalnog krila hrvatske političke borbe", a da su od 1918. pa dalje to bili Hercegovci.¹⁷

Višestoljetna nagodbenjačka politika na sjeveru Hrvatske može se razumjeti i zbog toga što se ona događala unutar jedne kršćanske monarhije u kojoj je bilo normalno očekivati promjene. Međutim, oni Hrvati koji su živjeli uz događanja na dijelu četiristoljetnoga turskoga Balkana naučili su da se samo nasiljem mogu osloboditi od nasilja. ("Na ljutu ranu ljutu travu.")

17 - Ante Ciliga, Sve i odmah. Hrvatski list, Mainz –Washington–Toronto–Lund, 1998., str. 28.

O DRŽAVOTVORNOSTI DINARSKIH HRVATA (5)

Ivan Mužić

Srijeda, 12 Ožujak 2008

Nakon invazije Slavena i Avara u zemlji ostalo najmanje 85 posto starog stanovništva, a da slavenska komponenta neće biti veća od 10 do 12 posto.

TREĆI DIO

Prva jugoslavenska država stvorena je kao umjetna masonska tvorevina protiv volje hrvatskog naroda i zato su je htjeli srušiti svi, a posebno dinarski Hrvati. Mržnja na jugoslovenstvo postala je krajem drugog desetljeća postojanja te neprirodne državne tvorevine takva da su u samom vodstvu Hrvatske seljačke i građanske zaokupili planirali Mačekovo ubojstvo zbog njegove sporazumne politike s Beogradom.¹⁸

Hrvatski dinarac je u doba Mačkove Banovine Hrvatske strastveno očekivao rat kao mogućnost konačnog nacionalnog oslobođenja. Pavelić je u to doba odlučio zbog tobožnje "mekoće" određenoga dijela hrvatskog mentaliteta premjestiti glavni grad države iz Zagreba u Banja Luku.¹⁹ Paveliću je bio cilj ostvarenje samostalne hrvatske države, a kako je protiv toga plana bio Washington, London i Pariz, on se mogao osloniti jedino na Rim i Berlin.²⁰

18 - Stier (Ivan Stier), Između revolucionarnosti i oportunitizma u borbi za Hrvatsku Državu. Drinina knjižnica, knjiga 13., Madrid, 1966., str. 16.-17. Ustaše u emigraciji nisu istupale protiv Mačeka sve dok nije počeo pregovore s Beogradom.

19 - Vatroslav Murvar kao svjedok tih razmišljanja o tome svjedoči ovako: "Kada sam u jesen 1939. došao po prvi put na Sveučilište, prva je misao svih nas bila pohoditi i upoznati ilegalne ustaške prvake, one ljude, o kojima smo u pokrajini mnogo govorili i smatrali ih pravim predstavnicima narodne borbe. Jedan od njih nas je primio u svom uredu... Onako usput, u slijedu ove misli, kao nešto što je samo po sebi razumljivo i o čemu nema dvojbe, Roma locuta causa finita spomenuo je odluku Poglavnika o premještanju, odnosno o stvaranju državnog središta buduće hrvatske države u Banjoj Luci.

Iznenadio se, da mi to ne znamo, i da se tome čudimo. Podneblje ovog kraja, u kojem leži Zagreb – nastavljao je on – pogoduje razvoju jednog tipa naroda, koji nije prikladan za nošenje i čuvanje državne samostalnosti, jer je preblag i mekan, te posjeduje neke negativne osobine za državni život. Sva tragika naše prošlosti, obilježene stalnim značajkama vjernih nagodaba i beskrajnih sporazuma, izvire dijelom i iz činjenice, da je težina narodnog otpora počivala na kraju i ljudima, koji su ljudski shvaćeno divan materijal, ali u političkom smislu svojom mlitavošću nisu bili dorasli teretima užasne i beznadne borbe, svih onih napora, koji se zahtijevaju od narodnog i političkog središta." (Vatroslav Murvar, Banja Luka – glavni grad Nezavisne Države Hrvatske. Zbornik hrvatskih sveučilištaraca, izdao Sveučilišni pododbor Matice Hrvatske u Zagrebu, Zagreb, 1942., str. 21.)

20 - Pseudohistoriografija (kako je to čisto i iz pisanja Bogdana Krizmana o ustašama) interpretira lik i djelo Pavelića prema htijenjima svojih financijera.

